

A large, stylized orange cloud shape with a white outline, centered on a light green background. The cloud has several rounded lobes and a white border.

Tonalliklar pog'onadoshligi

Tonalliklar pog'onadoshligi

Reja :

Xromatik
gamma,

yarim tonlik,

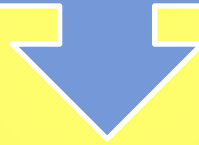
asosiy
pog'onalar,

yuqoriga
tomon
harakat,

pastga tomon
harakat qilish.

Tonalliklar pog'onadoshligi

Major va minor tonalliklari o'zaro garmonik teng tonalliklar guruhini tashkil etadi.

Tonika uchtovushliklari tabiiy va garmonik ko'rinishda berilgan tonalliklarning pog'onalaridan hosil bo'lgan tonalliklar *pog'onadosh tonalliklar* deyiladi.

Musiqa amaliyotida har
bir asardagi dastlabki
(ilk) tonallik *bosh*
tonallik deyiladi,

asar
rivojlanishi
jarayonida uni
almashtiruvchi
tonallik esa
yondosh
tonallik
deyiladi.

Har bir tonallik 6 tadan
pog'onadosh tonallikka ega.

Masalan, do majorga quyidagi
tonalliklar pog'onadosh bo'ladi:

- Fa major 4 - pog'ona
- Sol major 5 - pog'ona
- Lya minor 6-pog'ona
- Re minor 2- pog'ona parallel.
- Mi minor 3- pog'ona

asosiy pog'onalar
tonalligi.

asosiy pog'ona
tonalligiga

Fa major 4 (garm.) pog'ona – minor
subdominanta tonalligi.

Lya minorga quyidagi tonalliklar pog'onadosh
bo'ladi:

- Re minor 4 - pog'ona
 - Mi minor 5 – pog'ona
 - Do major 3 – pog'ona – asosiy tonallikka parallel.
 - Fa major 6 – pog'ona
 - Sol major 7 - pog'ona
- asosiy tonalliklar
pog'onadoshligi.
- asosiy pog'ona
tonalliklariga parallel.

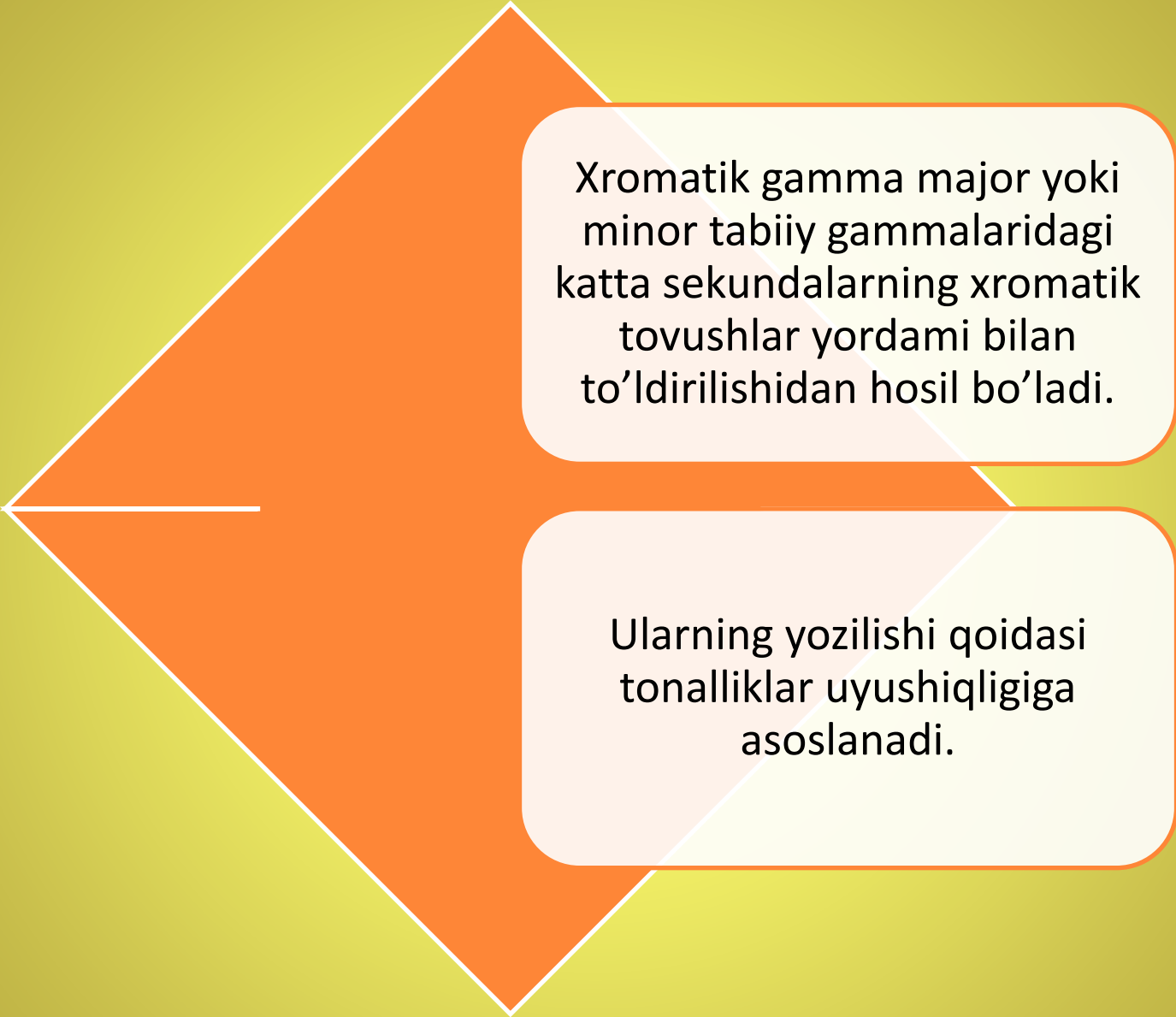
Mi major (garm.) 5 – pog'ona –
major dominantasi tonalligi.

Tabiiy va garmonik *do major* va *lya minor* pog'onalarida tuzilgan major va minor uchtovushliklari yuqorida ko'rsatilgan pog'onadosh tonalliklarning har biriga tonika bo'la oladi.

Xromatik gamma va ularning yozilishi

Barcha xromatik gammalar birin – ketin keladigan yarim tonliklardan tuziladi.

Xromatik gamma mustaqil ko'rinishli lادلarni hosil qila olmaydi, uning negizi major yoki minor gammasi hisoblanadi.

Xromatik gamma major yoki minor tabiiy gammalaridagi katta sekundalarning xromatik tovushlar yordami bilan to'ldirilishidan hosil bo'ladi.

Ularning yozilishi qoidasi tonalliklar uyushiqiligiga asoslanadi.

Majorda bu qoidalar quyidagi tartibda bo'ladi:

- gammaning barcha asosiy pog'onalari o'zgarmaydi, katta sekundalar yuqoriga tomon I, II, IV va V – pog'onalarning ko'tarilishi bilan to'ldiriladi, pastga tomon VI – pog'onaning ko'tarilishi o'rniga, VII– pog'ona pasaytiriladi.

Pastga tomon harakat qilganda, katta sekundalar:

- VII, VI, III, II–pog'onalar pasaytirilishi bilan to'ldiriladi, V – pog'onani pasaytirish o'rniga IV – pog'ona ko'tariladi.

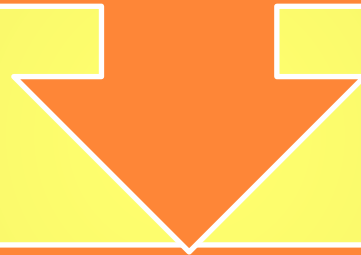
The image displays two musical staves in 4/4 time, each with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The notes are half notes. The first staff shows a sequence of chords: I (C4), II (D4), IV (F4), V (G4), VI (A4), and VII (B4). The second staff shows a sequence of chords: VII (B4), VI (A4), V (G4), IV (F4), III (E4), II (D4), and I (C4). Roman numerals are placed below the staves, with arrows indicating the direction of the progression between chords.

Staff 1: I → II → IV → V → VI ← VII

Staff 2: VII → VI → V ← IV III → II → I

- Ushbu misoldan ko'rinib turganidek, yuqoriga tomon harakat qilganda, VII – pog'onani pasaytirish va pastga tomon harakat qilganda, IV – pog'onani ko'tarish vaqtida o'zgartirilgan barcha pog'ona tovushlari tabiiy yoki majordagi pog'onadosh tonalliklar pog'onalariga teng bo'lishi zarur.

Masalan, Iya diyez va sol bemol tovushlari do
majorga pog'onadosh tonalliklarda uchramaydi,

shuning uchun xromatik gamma bo'ylab
yuqoriga tomon harakat qilinganda VI – pog'ona
ko'tarilmasligi va pastga tomon harakat
qilinganda V – pog'ona pasaytirilmasligi zarur.

Minor xromatik gammasining yuqoriga tomon harakatini yozish qoidasi parallel majorga o'xshash bo'ladi.

Minorning 1 pog'onasi unga parallel bo'lgan majorda VI – pog'ona bo'ladi, buning natijasida I – pog'ona ko'tarilmaydi, uning o'rniga II – pog'ona pasaytiriladi.

Pastga tomon harakat qilinganda minor xromatik gammasi nomdosh major gammasi singari yoziladi.

a-moll

A musical staff in treble clef showing the notes of the a-moll scale: A2, Bb2, C3, D3, Eb3, F3, G3, Ab3, Bb3, C4, D4, Eb4, F4, G4, Ab4, Bb4. The notes are placed on the staff lines and spaces, with accidentals (flat signs) for Bb, Eb, and Ab.

A musical staff in treble clef showing the notes of the a-moll scale: A2, Bb2, C3, D3, Eb3, F3, G3, Ab3, Bb3, C4, D4, Eb4, F4, G4, Ab4, Bb4. The notes are placed on the staff lines and spaces, with accidentals (flat signs) for Bb, Eb, and Ab.

Shuni ta'kidlash lozimki, musiqa amaliyotida ba'zan xromatik gammalarni ko'rsatilganicha yozish qoidasidan chekinish hollari ham uchraydi.

Masalan, tertsiyalar bilan xromatik harakat qilinganda o'qilishi qulay bo'lishi va tertsiyalarni boshqa intervallar bilan engarmonik tartibda almashtirmaslik uchun shunday qilinadi.